

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

Pedagógiai Nyári Egyetem, A magyar neveléstudomány helyzetéről és feladatairól, az MTA újszegedi Biológiai Központjában. Előadások délelőtt fél 9-től, július 26-ig.

Szentendrei nyár című kiállítás anyagából válogatás a szentendrei grafikusok alkotásaiból a mihályteleki Mórész Zsigmond Művelődési Házban májól, július 27-ig.

Schéner Mihály festményei és szobrai Újszegeden, a November 7. Művelődési Házban, augusztus 10-ig.

Vankóné Dudás Juli népművész kiállítása a Juhász Gyula Művelődési Központban, augusztus 20-ig.

Szilvitszky Margit textilművész kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központ B galériájában, július 31-ig.

Ország Lili emlékkiállítása a Bartók Béla Művelődési Központ nagytermében, augusztus 2-ig.

Mónus Sándor fazekas

népi iparművésznek munkái a SZOTE Dóm téri Oktatási Intézetében, július 27-ig.

Az Opteam tervezőcsoport és Scholtz Imre belsőépítész kiállítása a Gulácsy-teremben, július 23-ig.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Ember és környezete; Rippl-Rónai József alkotásai; Lucs-képgyűjtemény; Hunok, avarok, magyarok; Buday György-szoba, Csongrád megyei paraszthútorok és -viseletek; Csongrád megye gyógyszerészetének múltjából.

Szeged múltja, jelene, jövője — várostörténeti kiállítás a várkertben.

Ifj. Lelje József néprajzi gyűjteménye, Szeged-Tápi, Vártó u. 4.

Géza a Lucifer

Balkay Géza szerencsés ember, maga sem tagadja. A katlanra változott város pillanatnyilag legenyhébbnek tűnő esti helyén, a kis-színházban, gyaníthatóan csöppet sem irigylésre méltó próba után a Sörbár teraszán ülve, este 11-kor kezd, mi tagadás — elég fáradtan.

— Kaposvár, igen, nem lehet máshonnan indítani. Teljesen véletlenül kerültem a Csiky Gergely Színházba: végeztem a főiskolán — és küldtek. Duplán volt szerencsém: részben a hely miatt, hiszen Magyarország legnívósabb vidéki színházában kezdhettem a pályát, másrészt az előző évben, 1978-ban volt az emlékeztető „Pestre menetelés” Kaposvárról, Zsámbéki Gáborral jóformán a színház teljes vezető gárdája távozott. Így hirtelen sokkal több lehetőségem adódott, rengeteg nagy feladathoz jutottam az ott töltött év alatt. „Hihetetlenül „sűrített” esztendő volt, igen sokat adó. A pálya gyakorlati alapjainak birtokába jutottam, ha úgy tetszik, megismosodtam. S mivel a Nemzeti Színházban a korábbi kaposvári szellem és stílus fogadott, ebben az értelemben nem is számított változásnak, amikor egy év után, született pestiként, visszatértem a városomba.

— Ahol olyan emlékeztető szerepekkel folytatódott Balkay Géza pályafutása, mint Sütő András nagyszerű darabjában, A szurai menyegzőben, Parmenion, vagy Zsador a Jövedelmező állásban. Most pedig Szegeden a Tragédiában — Lucifer.

— Eddig pályám koronája lehet. Persze, a dolog nem ilyen egyértelmű. Szövegmondásban, mozgásban, szituációépítő-képességben az öt év, tehát a főiskola elvégzése óta eltelt idő alatt megszerzett „izmok” közül csak egyetlenegynek vehetem igazán hasznát: ki kell találni bizonyos „pihentető pontokat”, úgy megépítve mindegyiket, hogy se a köztársaság, se én ne fáradjak el. Itt nulláról kell indulni, nincs mese. Nem hagyományos szerepről van szó, egyszerűen újra meg kell fejteni az óriási anyagot.

— Miért különösen nehéz ez?

— Azt hiszem, nálunk Magyarországon, szinte minden színháznál meglehetősen egyoldalú a színészi egyéniség fejlesztése. Az olyan alapidarabokat, mint Az ember tragédiája is, nem tanultuk meg igazán játszani, tehát a fiatalokat felkészíteni sem, ekkora feladatokra. Hiszen akár szónokiasra, akár társalgásra, akár gondolati-zeneire „veszem” a dolgot, külön-külön mindegyik megközelítés „meghal”. Olyan ez a szerep, mint egy katedrális, a leggyönyörűbbek közül: egyszerre kell látni benne az Egészt, és a legapróbb kis elemeket. Arra tanítottak a főiskolán, legyen a játékból

Balkay Géza

közvetlenül és egyszerű. Csak most élem át, mit is jelent ez igazán. A „legfalsabb” mondatszerkesztéseken keresztül kell eljutni a már korábban magam által „megszentvedett” színpadi közvetlenség realitásaiig. Hosszú folyamat... A szöveg annyira „sűrű”, hogy

Csak a szerep, a szerep mindenekelőtt! Illesztgetjük a rövid pályaképet, beszélgetünk a fiatal színész erőpróbjáról, a dóm különleges színpadáról, a Tragédiáról, Szegedről, a hősről... És újra meg újra a magyar drámairodalom legszínesebb, legösszetettebb nőalakjára térünk vissza. Az ember tragédiájának Évájához. Most Tóth Éva kelti életre a fogadalmi színpadán.

Éjfél előtt rövid óracsúval, 240 perces próbát le tudva, a színek Évával kezdjük.

— „Benne vagyok” a szerepben, érzem. Sikerült teljesen azonosulnom a dráma egészének nőalakjával, az „egy Évával”, és majd teljesen a színekkel Évával. Egy hétig kerülgettem a művet, mikor megtudtam a szereposztást — most vége szakad a mosolyom, komoly, átszellemült az arca. — Eltasztottam magamtól a szakirodalmat, a korábbi interpretációkat, a nagynevű Évákat (például Rutikait),

— Vámos László rendező szerint Éva a darabban mindvégig fiatal. Ez jó, nem? Érzelmileg könnyebb azonosulni.

— Persze. De gyanítom — nevet Éva —, Vámos tanár úr a figurához talált jónak engem. A sorrend fontos. Egy hétig kerülgettem a művet, mikor megtudtam a szereposztást — most vége szakad a mosolyom, komoly, átszellemült az arca. — Eltasztottam magamtól a szakirodalmat, a korábbi interpretációkat, a nagynevű Évákat (például Rutikait),

egyetlen, két szó közötti szünetben annyi a gondolati tartalom, mint másutt egy egész jelenetben. Sajnos, fogalmunk se igen van már arról, hogyan Nádasy Kálmán is mondogatta, mi is a szó igazi mágiája. Hányféleképpen lehet valóban ejteni, mi is az értéke... Olyan szöveg ez, ami alkalmas arra, hogy az ember a szakma jó részét végre igazán megtanulja, szemben egy ekkora katedrális-szereppel. És nagyon-nagyon próbára tesz ilyen fiatalon, hála istennek. Olyan „gondolatkaland”-lehetőség, ami nagyon kevés adatik meg az ember életében.

— Mit vár, mit remél ilyen, enyhén szólva, nem mindennapi helyzetben? — Szeretném, ha a szegedi közönség tudná: ez a mű sokkal jelentősebb annál, hogy ne csak első féldőnek nevezhessem hiszen szeptember 21-től, a Madách-centenárium alkalmából, Budapestben is játszunk, ugyanezt a Tragédiát. S talán azért is bízom, mert mindenféle előítélet nélkül olvastuk, olvassuk, játszunk Madách remekét. Igaz, a második féldő csak ezután következik, de én nagyon szeretném, ha ez a szegedi első nyéréssel fejeződne be... D. L.

Éva az Éva

Tóth Éva

erős ösztönösséggel dolgozom, koncentrálok a feladatra. Nem érzem magam fiatalnak hozzá.

— Ez a negyedik szegedi nyara. Jó színházban, Kaposvárról kezdett, majd Budapestben folytatta. Hallhatnánk az eddigi szerepekről?

— Kezdjük a szabadtérivel. Szerepeltem a Lear királyban, Ruszt József a boszorkány szerepét bízta rám Páskándi Géza Kálmán királyában. Bertha voltam a Tell Vilmosban — homlokát rancóval keresgél a múltban. — A kőszínháziak közül emlékeztetem Manka (Gombrowicz Esküvőjéből), Sura (Csehev Ivanovjából),

Sabina (Shakespeare Szeget szegeli című művéből) és Molnár Ferenc Olympiájának címszerepe. Kaposvárról két évet, a Vigszínházban három évadot töltöttem. A Nemzetiben folytatam. Visszatérve a szerepekre, egyik sem hasonlítható Évához. Ahány szín a Tragédiában, annyi Éva: más Egyiptomban, Londonban, Párizsban... Pontosan körvonalazott a paradicsomi szint kiveve mindig erőteljes érzelmekkel, kiélezett szituációkban lép színpadra. Roppan feladat, technikailag sem egyszerű.

István az Ádám

Az első Ádám a Szegedi Szabadtéri Játékok történetében Lehotay Árpád volt. Őt még a Játékok első korszakában, 1933 és 39 között Táray Ferenc, Kiss Ferenc, Beregi Oszkár követte. A felújítás után az első, Major Tamás rendezte három bemutatót Básti Lajos formálta meg Ádámot, a 60-as évek második felében a Vámos-féle trilogia egyetlen állandó pontja Nagy Attila volt, 1976-ban Szinetár Miklós rendezte meg Madách remekét, a pályakezdő Hegedűs D. Gézával Ádám szerepében. Mintha őt követné Vámos László, aki az idei többszörösen is jubileumi szezonban a 25 éves Bubik Istvánra osztotta Ádám szerepét.

Bubik István

— Gyerekkoromban háromféle elképzelésem volt a jövőről: színész, dobos vagy lótenyésztő szerettem volna lenni. A harmas ut előtti döntés ideje az esztergomi ferences rendi gimnázium harmadik évfolyamán dőlt el, amikor az ottani hagyományokhoz híven színelőadást rendeztek, s tanáraink biztattak, próbálkozzak a főiskolán. Első kísérletre felvettek, s egyre inkább úgy tűnik, színész lehetek. A másik két elképzelés is megmaradt hobbiszinten, ma is tagja vagyok egy dobostrónak, mely afrikai és dél-amerikai zenét játszik s különböző klubokban lép fel, a lovakkal sem lettem túl len, rendszeresen nyeregbe szállók.

— Szerencsés osztályba kerültem a főiskolán. Tanáraink Kazimír Károly és Igó István, maguk is aktív rendezők, ráadásul más-más színházban. Így már az első év után lehetőségünk nyílt megismerkedni a színházak belső életével, a műhelymunkával, a főiskolás évek alatt én például eljátszhattam a Thália Kalevala-előadásában Vejnemőjént. A diploma megszerzése után Zsámbéki Gábor és Székely Gábor hívtak a Nemzeti Színházhoz, ahol megkaptam többek között Bródy Sándor A medikus című darabjában és Vörösmarty Csongor és Tündéjének címszerepét, az elmúlt szezon-

nálni. Őszintén bevallom, Madách műve számomra eddig csak kötelező olvasmány volt, bár 1976-ban, gimnazistaként láttam itt a szabadterin a Szinetár-féle Tragédiát. Gyakorlati ember vagyok, próbálok, játszom, sportolok, kevesebb idő jut az olvasásra, sok a restancia. Pontosan április 9-én a Rómeó és Júlia bemutatója után estem neki a Tragédiának. Nem esett nehezemre, hiszen Madách gondolatai és Ádám küzdelmei azonosak, vagy nagyon hasonlóak az én problémáimmal. Hatalmas szövegmenyiség, mégsem volt nehéz megtanulni, mert amit az ember szeret, az könnyebben megy. Idősebb kollégák nyíltan kételkedtek, vajon két színházi szezon után van-e elegendő színészi esz-közöm Ádám megformálásához? Lehet, hogy életpáztalatom kevesebb, de fiatal testemmel és ifjú lelkesedéssel igyekszem pótolni ezeket a hiányokat. Minden a végeredményen múlik: egyetlen célom, hogy elhiggyék: én vagyok Ádám!

— Ádám? Borzasztóan örültem, amikor Vámos László közölte velem döntését. Nem volt időm meghatódni, azonnal arra gondoltam, hogyan fogom megcsinálni. Összintén bevallom, Madách műve számomra eddig csak kötelező olvasmány volt, bár 1976-ban, gimnazistaként láttam itt a szabadterin a Szinetár-féle Tragédiát. Gyakorlati ember vagyok, próbálok, játszom, sportolok, kevesebb idő jut az olvasásra, sok a restancia. Pontosan április 9-én a Rómeó és Júlia bemutatója után estem neki a Tragédiának. Nem esett nehezemre, hiszen Madách gondolatai és Ádám küzdelmei azonosak, vagy nagyon hasonlóak az én problémáimmal. Hatalmas szövegmenyiség, mégsem volt nehéz megtanulni, mert amit az ember szeret, az könnyebben megy. Idősebb kollégák nyíltan kételkedtek, vajon két színházi szezon után van-e elegendő színészi esz-közöm Ádám megformálásához? Lehet, hogy életpáztalatom kevesebb, de fiatal testemmel és ifjú lelkesedéssel igyekszem pótolni ezeket a hiányokat. Minden a végeredményen múlik: egyetlen célom, hogy elhiggyék: én vagyok Ádám!

T. L.

Viharsarki kakashuszárok

Békéből, a Viharsarkok szögletéből indult szinte világkörüli útjára Schéner Mihály különös pegazusan hogy azután visszatérjen szülőföldjére, az övei közé. Valóságos és jelképes értelemben is. A 20-30-as években a kis Schéner Medgyesegyháza paraszti környékében megismerte az alföldi tájat, a kétkezi embereket, a kézműveseket. Bármézködött a szülőfalu piacainak sokaságában, ámulva nézte a csabai vásárok vándorkomédiáit, mézeskalácsárúsait, kardnyelőit, bábosait. Aztán pályájának elején mintha elfeledte volna utának indító köztudását. Míg nem a hatvanas évek elején Párizsban megrögzötték a gyermekkor emlékeit, a magyar népművészet csodálatos gazdagsági motívumai, „Párizsban kezdtem el, szőr magyar folklórral foglalkozni, midőn az idegenben a gyerekkorból feltörő paraszti emlékeim találkoztak a modern művészet iránti igényeimmel... Legfőbb törekvésem az építés, új konstrukciók keresése.”

Nehéz helyzetben vagyunk, ha Schéner Mihály hivatását, foglalkozását kell megfogalmaznunk. Sokarcú művész. Egyzerre festő, rajzó, szobrász, keramikus, bábtervező és gyermekjátékos-terek megálmodója, egyszerű építőmester. Olyan alkotó, aki fölismerte azt a bartóki igazságot, hogy a legősiből származik a legmodernebb, hogy a nép művészetének gazdagsága inspirációt adhat a XX. század alkotójának is. Példát mutatnak a mézeskalácsosok mintafái, a képfestők dűcai, a fafaragók borotvatartói, a fazekasok butellái, Miskamancsói, a vásári komédiások bábi, gondolat és megvalósítás, formai szépség és használhatóság, tiszta szerkezet és változatos díszítés harmóniájára. Ezek azok az ősi gyökerek és források, amelyekből megújított az elmúlt másfél évtizedben Schéner Mihály művészete. Eljutott néhány olyan motívumhoz, amelyek aztán el-

Tandi Lajos

Emlékezés Hont Ferencre

A szegedi tanács végrehajtó bizottságának döntése alapján a város egyik épülő új lakónegyedében, a makkosházi városrészen utcát neveztek el Hont Ferencről, a neves színházi rendezőről, az irodalmi- és színháztudományok jeles művelőjéről. Szerdán Budapestben, a Farkasréti temetőben a Szegedi Szabadtéri Játékok igazgatóságának vezetői megkoszorúzták Hont Ferenc sírját.

M. E.